

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Instituce

MetLife Europe d.a.c., soukromá společnost
s ručením omezeným na akcie, vedená
Irským obchodním rejstříkem u Úřadu pro
registraci společností v Dublinu pod číslem
415123, se sídlem na adrese '20 on Hatch',
Lower Hatch Street, Dublin 2, Irsko,
jednající prostřednictvím
MetLife Europe d.a.c.,
pobočka pro Českou republiku
IČO 039 26 206
Purkyňova 2121/3
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/284/2014 - 11
Praha 12. 11. 2018

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 27. 6. 2014 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci zaplacení částky ve výši 163.366,- Kč, alternativně určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■■■; č. ■■■; č. ■■■; č. ■■■; č. ■■■; č. ■■■; č. ■■■; č. ■■■, č. ■■■ v části ujednání o poplatcích a vydání bezdůvodného obohacení, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

Odůvodnění:

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Návrhy na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovatel domáhá zaplacení částky ve výši 163.366,- Kč, resp. určení neplatnosti pojistných smluv uzavřených s Institucí v části ujednání o poplatcích, když Instituce řádně neinformovala Navrhovatele o všech vlastnostech těchto smluv (včetně poplatkové struktury) a současně porušením dalších právních povinností způsobila Navrhovateli škodu.

Navrhovatel finančnímu arbitrovi doručil dne 27. 6. 2014 deset jednotlivých návrhů, ty se vyznačovaly totožnými účastníky řízení, Navrhovatel se dovolával typově stejných nároků a v petitu návrhů požadoval uložení typově stejné povinnosti. Finanční arbitr s poukazem na zásadu procesní ekonomie, vyjádřenou v § 6 odst. 2 správního řádu, rozhodl usnesením ze dne 9. 7. 2014, evid. č. FA/5267/2014, podle § 140 odst. 1 správního řádu o spojení všech řízení v jediné, neboť tato řízení spolu věcně souvisela a týkala se týchž účastníků.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel a právní předchůdce Instituce uzavřeli prostřednictvím výhradního pojišťovacího agenta ■■■ (dále jen „Pojišťovací zprostředkovatel“):

1. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění s Aviva životní pojišťovnou, a.s. ze dne 10. 11. 2005 (dále jen „Návrh smlouvy 1“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 5. 12. 2005 (dále jen „Pojistná smlouva 1“);
2. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění s Aviva životní pojišťovnou, a.s. ze dne 20. 11. 2005 (dále jen „Návrh smlouvy 2“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 2. 12. 2005 (dále jen „Pojistná smlouva 2“);
3. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění s Aviva životní pojišťovnou, a.s. ze dne 20. 11. 2005 (dále jen „Návrh smlouvy 3“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 2. 12. 2005 (dále jen „Pojistná smlouva 3“);
4. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění s Aviva životní pojišťovnou, a.s. ze dne 20. 11. 2005 (dále jen „Návrh smlouvy 4“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 2. 12. 2005 (dále jen „Pojistná smlouva 4“);
5. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění s Aviva životní pojišťovnou, a.s. ze dne 18. 1. 2006 (dále jen „Návrh smlouvy 5“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 30. 1. 2006 (dále jen „Pojistná smlouva 5“);
6. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění s Aviva životní pojišťovnou, a.s. ze dne 19. 1. 2006 (dále jen „Návrh smlouvy 6“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 30. 1. 2006 (dále jen „Pojistná smlouva 6“);
7. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění s Aviva životní pojišťovnou, a.s. ze dne 20. 1. 2006 (dále jen „Návrh smlouvy 7“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 30. 1. 2006 (dále jen „Pojistná smlouva 7“);
8. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění ze dne 10. 12. 2006 (dále jen „Návrh smlouvy 8“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 20. 12. 2006 (dále jen „Pojistná smlouva 8“);
9. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění ze dne 10. 12. 2006 (dále jen „Návrh smlouvy 9“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 21. 12. 2006 (dále jen „Pojistná smlouva 9“);
10. na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění ze dne 10. 12. 2006 (dále jen „Návrh smlouvy 10“ a společně s předchozími návrhy smluv jen „Návrhy smluv“) pojistnou smlouvu investičního životního pojištění Osobní životní plán č. ■ s počátkem pojištění od 20. 12. 2006 (dále jen „Pojistná smlouva 10“ a společně s předchozími pojistnými smlouvami jen „Pojistné smlouvy“).

Pojistné smlouvy jsou smlouvami, ve kterých se sjednává životní pojištění podle § 54 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistných smluv.

Navrhovatel uzavřel Pojistné smlouvy se společností jednající v době jejich uzavření pod obchodní firmou Aviva životní pojišťovna a.s., která ke dni uzavření Pojistné smlouvy měla v obchodním rejstříku zapsaný předmět podnikání „...pojišťovací činnosti dle § 7 odst. 3 zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů: v rozsahu pojistných odvětví 1, 4 a 6 životních pojištění uvedených v části A přílohy zákona o pojišťovnictví...“, která zanikla fúzí sloučením se společností MetLife pojišťovna a.s. (dříve Amcico pojišťovna a.s.), IČO

45794944, se sídlem V Celnici 1028/10, 117 21 Praha 1, která zanikla v důsledku přeshraniční fúze sloučením s Institucí. Instituce na základě této fúze vstoupila do práv a povinností vyplývajících z Pojistných smluv. Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je společností zapsanou v obchodním rejstříku s předmětem podnikání zahrnující mimo jiné pojišťovací činnost, Instituce tak jako pojistitel z Pojistných smluv může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvních vztazích s Institucí, které jsou předmětem tohoto sporu, nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Navrhovatel je spotřebitelem a může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, protože se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem, resp. pojišťovacím zprostředkovatelem při poskytování životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

2. Podklady předložené Navrhovatelem

Pro rozhodování sporu považuje finanční arbitr za relevantní zejména tyto podklady předložené od Navrhovatele:

- a) Návrhy smluv;
- b) potvrzení Instituce o ukončení Pojistné smlouvy 1 až 10 ze dne 17. 4. 2012.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že ho Instituce ani Pojišťovací zprostředkovatel neinformovali o významu pojistných podmínek, že jeho vklady mohou být sníženy v důsledku vlivu obchodování na kapitálovém trhu či jakkoliv jinak, o podkladových aktivech jednotlivých fondů, principech a rizicích příslušných finančních nástrojů, vývoji jednotlivých fondů, ani o rozdílu mezi běžným a mimořádným pojistným.

Navrhovatel namítá, že Pojišťovací zprostředkovatel nevyhodnotil jeho investiční cíle, finanční zázemí, znalosti a zkušenosti nutné pro posouzení souvisejících rizik, naopak mu uzavíraný produkt prezentoval jako vhodný ke zhodnocení finančních prostředků, de facto, že se jedná o spoření. Navrhovatel předkládá modelové příklady Instituce, ve kterých podle jeho názoru není uvedeno, že by vložené prostředky mohly být znehodnoceny. Navrhovatel tvrdí, že tak byl uveden v omyl, co se týče vlastností produktu.

Navrhovatel argumentuje, že investiční životní pojištění podléhá regulaci zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „zákon o podnikání na kapitálovém trhu“), protože Instituce Navrhovateli prostřednictvím Pojistných smluv de facto umožňuje obchodovat na kapitálovém trhu. Navrhovatel dovozuje, že Instituce jednala v rozporu se zákonem o podnikání na kapitálovém trhu a v rozporu se zákonem o pojistné smlouvě.

Navrhovatel tvrdí, že mu Instituce (a to ani prostřednictvím Pojišťovacího zprostředkovatele) neposkytla relevantní informace ohledně ceny produktu, když mu srozumitelně nesdělila výši poplatků a provizí.

Navrhovatel namítá, že Pojistné smlouvy jsou v části ujednání o poplatcích neplatné, protože jasně a srozumitelně neurčují poplatkovou strukturu produktu. Navrhovatel argumentuje, že výše poplatků je pro výnosnost investičního nástroje, tedy primárního zájmu Navrhovatele zhodnotit svůj majetek, naprosto stěžejní. Navrhovatel tvrdí, že měl za to, že Pojistná smlouva žádné poplatky neobsahuje a dovozuje, že Instituce je odečítala po celou dobu trvání Pojistné smlouvy neoprávněně.

Navrhovatel tvrdí, že schůzky s Pojišťovacím zprostředkovatelem neproběhly z iniciativy Navrhovatele, jelikož ten neměl údajně žádnou potřebu ani požadavky na uzavření jakýchkoli pojistných či jiných finančních produktů. Navrhovatel také tvrdí, že ■■■, která je podepsána pod předmluvními dokumenty, se sjednávání Pojistných smluv neúčastnila, ale pouze přišla předmětné smlouvy podepsat. Skutečnou osobou, se kterou Navrhovatel v předmluvní fázi jednal, byla údajně ■■■.

Na žádost finančního arbitra, aby se Navrhovatel vyjádřil k důvodům, které ho vedly ke sjednání deseti takřka identických smluv, Navrhovatel odpověděl, že vícero smluv investičního životního pojištění sjednal z důvodu, že byl zástupcem Instituce přesvědčován, že touto formou dosáhne nejvyššího možného výnosu, když si za každou uzavřenou smlouvu bude moci odečíst slevu na dani. Navrhovatel dále doplnil, že Pojistné smlouvy uzavřel za účelem optimalizace své daňové povinnosti. Navrhovatel dále tvrdí, že v oblasti daňového poradenství či zpracování daní nikdy nepůsobil.

Na základě výše uvedeného tedy Navrhovatel dovozuje, že Instituce vůči němu nesplnila své povinnosti stanovené v zákoně o pojistné smlouvě a zákoně o podnikání na kapitálovém trhu a z toho důvodu mu vznikla újma v podobě rozdílu mezi celkovým zaplaceným pojistným a vyplaceným odkupným po snížení o správní poplatky a rizikové pojistné za základní pojištění v souhrnné výši 163.366,- Kč, resp. ve výši celkově zaplaceného pojistného sníženého o náklad za poskytnutou pojistnou ochranu a vyplacené odkupné.

K Institucí vznesené námitce promlčení jeho nároku domáhat se jakéhokoliv plnění z Pojistných smluv Navrhovatel argumentuje, že je v rozporu s dobrými mravy a že jsou dány zvláštní okolnosti pro odmítnutí námitky promlčení, protože „[ú]prava odbytného/odkupného jakožto práva na plnění z pojištění, plynoucí z pojistných podmínek Instituce, stejně tak poplatková struktura (nákladovost) produktu životního pojištění je neurčitá a zavádějící a pro spotřebitele (Navrhovatele) zcela nejasná a nepochopitelná. V této situaci nelze k tíži Navrhovatele klást to, že svůj nárok uplatnil až po skončení běhu promlčecí lhůty“. K počátku běhu subjektivní promlčecí doby Navrhovatel argumentuje, že k podezření, že mohlo dojít k bezdůvodnému obohacení a kdo za něj odpovídá, dospěl až po upozornění Unie subjektů ochrany spotřebitelů a investorů, o.s., které jej v řízení před finančním arbitrem dříve zastupovalo. Navrhovatel dále tvrdí, že Instituce Navrhovatele poškodila úmyslně, což odůvodňuje použití desetileté promlčecí doby.

5. Podklady předložené Institucí

Pro rozhodování sporu považuje finanční arbitr za relevantní tyto podklady předložené od Instituce:

- a) Návrhy smluv;
- b) Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění a připojištění k němu společnosti Aviva životní pojišťovna a.s., vydané pod číslem VPP 4.0, účinné od 1. 1. 2005 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“);

- c) Zvláštní pojistné podmínky pro investiční životní pojištění Aviva životní pojišťovny, a.s., Osobní životní plán OZP 4.0 účinné od 1. 1. 2005 (dále jen „Zvláštní pojistné podmínky“);
- d) Sazebník poplatků investičního životního pojištění platný od 1. 1. 2005, Sazebník poplatků investičního životního pojištění platný od 1. 3. 2006 a Sazebník poplatků investičního životního pojištění platný od 15. 6. 2009 (dále jen „Sazebníky“);
- e) pojistku k Pojistné smlouvě 1 ze dne 5. 12. 2005;
- f) pojistku k Pojistné smlouvě 2 ze dne 2. 12. 2005;
- g) pojistku k Pojistné smlouvě 3 ze dne 2. 12. 2005;
- h) pojistku k Pojistné smlouvě 4 ze dne 2. 12. 2005;
- i) pojistku k Pojistné smlouvě 5 ze dne 30. 1. 2006;
- j) pojistku k Pojistné smlouvě 6 ze dne 30. 1. 2006;
- k) pojistku k Pojistné smlouvě 7 ze dne 30. 1. 2006;
- l) pojistku k Pojistné smlouvě 8 ze dne 20. 12. 2006;
- m) pojistku k Pojistné smlouvě 9 ze dne 21. 12. 2006;
- n) pojistku k Pojistné smlouvě 10 ze dne 20. 12. 2006;
- o) Žádosti o ukončení Pojistné smlouvy 1 až 10 ze dne 28. 3. 2012;
- p) Přípisy Instituce Navrhovateli k ukončení Pojistných smluv ze dne 17. 4. 2012;
- q) Výpis pohybů na podílovém účtu Pojistné smlouvy 1 až 10.

6. Tvrzení Instituce

Instituce odkazuje na Návrhy smluv a ostatní dokumenty podepsané Navrhovatelem, ve kterých Navrhovatel potvrzuje, že se seznámil se Zvláštními pojistnými podmínkami, Všeobecnými pojistnými podmínkami a s příloženými informacemi v souladu s § 66 zákona o pojistné smlouvě. Instituce tedy tvrdí, že Navrhovatel svým prohlášením stvrdil, že byl informován tak, jak vyžaduje zákon.

S počátečními náklady a všemi ostatními poplatky Navrhovatel podle Instituce výslovně souhlasil, když přijal Zvláštní pojistné podmínky jako součást Pojistných smluv. Instituce tvrdí, že veškeré informace ke sjednaným pojistným produktům byly Navrhovateli poskytnuty v písemné formě před uzavřením Pojistných smluv. K osobě pojišťovacího zprostředkovatele Instituce uvádí, že jak ■■■, tak ■■■ měly potřebnou kvalifikaci a osvědčení pro výkon zprostředkovatelské činnosti, přičemž ■■■ byla zprostředkovatelem v pozici unit manager a ■■■ spadala do její unity. Instituce tvrdí, že uzavření Pojistných smluv zprostředkovala ■■■.

Instituce odkazuje na dokument Informace pro klienta, který v souladu s § 21 odst. 8 zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích“), zaznamenává požadavky a potřeby Navrhovatele a to konkrétně „Daňové výhody“ a který dále potvrzuje, že Navrhovatel nepožadoval vyhotovení analýzy potřeb klienta.

Instituce odkazuje na veškeré předložené materiály, ze kterých podle jejího názoru jednoznačně vyplývá, že se jedná o produkt pojistný, nikoli spořicí, a dále namítá, že v žádném dokumentu netvrdila, že tento produkt poskytuje garantovaný výnos. Naopak v modelovém příkladu je výslovně uvedeno, že výnos není garantován a může dojít i k poklesu.

K údajné vázanosti Instituce příslušnými ustanoveními zákona o podnikání na kapitálovém trhu Instituce namítá, že ke dni uzavření Pojistných smluv se Instituce řídila tehdy účinným zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o pojišťovnictví“), zákonem o pojistné smlouvě, zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích a nikoliv zákonem o podnikání na kapitálovém trhu. K danému tvrzení Instituce tvrdí, že: „[p]okud by v dané době existovala vůle zákonodárce podřídit poskytování

životního a úrazového pojištění, byť s investiční složkou, také režimu zákona o podnikání na kapitálovém trhu, byla by tato vůle vyjádřena výslovně, například odkazem na daný zákon v uvedených předpisech upravujících činnost Pojišťovny.“ Takovýto odkaz však zákonodárce neučinil.

K poplatkům Instituce odkazuje na Zvláštní pojistné podmínky, kde jsou podle jejího tvrzení poplatky upraveny co do důvodu, a dále na Sazebníky poplatků, kde je uvedena jejich výše. K Sazebníkům poplatků Instituce argumentuje, že tento je volně dostupný na internetových stránkách Instituce. Poplatky a jejich výše jsou podle Instituce smlouveny přijetím Všeobecných pojistných podmínek a Zvláštních pojistných podmínek Navrhovatelem.

Instituce tvrdí, že požadavek na uzavření deseti Pojistných smluv vzešel přímo od Navrhovatele a důvodem k jejich uzavření bylo zřejmě, kromě pojistné ochrany, zejména čerpání daňových výhod.

Instituce také upozorňuje na skutečnost, že Navrhovatel požíval plnění z pojištění v podobě pojistné ochrany a využití servisu Instituce, stejně jako daňových výhod v pozici pojistníka po dobu více než sedmi let a byl plně informován o vývoji pojištění, aniž by vznesl jakoukoliv námitku.

Instituce z procesní opatrnosti vznáší námitku promlčení nároku Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistných smluv či jakéhokoli jejich samostatného ujednání, námitku promlčení nároku Navrhovatele domáhat se vydání bezdůvodného obohacení z titulu absolutní neplatnosti Pojistných smluv, jakož i námitku promlčení jakéhokoliv nároku na náhradu škody, protože návrhy na zahájení řízení Navrhovatel finančnímu arbitrovi doručil dne 27. 6. 2014.

7. Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu, ale Navrhovatel trvá na úplném vyhovění svému návrhu na zahájení řízení a Instituce na jeho zamítnutí. Smírného řešení sporu se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

8. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je zaplacení částky ve výši 163.366,- Kč, resp. určení neplatnosti pojistných smluv uzavřených s Institucí v části ujednání o poplatcích.

8.1. Návrh na určení vs. návrh na plnění

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.“ Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu rozhodnutí smírčího orgánu zřízeného podle zvláštního právního předpisu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „[n]aléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

Finanční arbitr rovněž odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1734/2013, dovodil, že „[ž]aloba na určení je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobce domáhá (v souzené věci se žalobce nedomáhal určení neexistence závazkového právního vztahu /práva/, ale určení neplatnosti smlouvy). Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobilé odstranit stav právní nejistoty

žalobce nebo ohrožení jeho práva. Pomocí určovací žaloby nelze řešit otázky, které mají význam jen pro jiné – dosud nezahájené nebo již probíhající – řízení (v němž lze řešit jako předběžné otázky) nebo které mají být podle zákona řešeny v jiném řízení.“

Nevslovení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku rozhodnutí v tomto případě nemá dopad, resp. není způsobilé založit pochybnost o právech a povinnostech, které by snad Navrhovatel a Instituce jako její smluvní strany mohly vůči sobě do budoucna mít nebo je vystavit riziku právní nejistoty ohledně jejich závazků, když se již necítí být Pojistnými smlouvami vázány a neposkytují si z nich žádná plnění. Samotný vznesený nárok na plnění řeší v tomto sporu celý obsah a dosah sporného vztahu.

Právní zájem Navrhovatele na autoritativním určení neplatnosti Pojistných smluv tedy není, a proto postačí, aby finanční arbitř posoudil neplatnost Pojistných smluv pouze jako předběžnou otázku.

8.2. Rozhodná právní úprava

Pojistné smlouvy uzavřely strany sporu za účinnosti zákona o pojistné smlouvě. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě přitom platí, že *„[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem“*, kterým je v tomto případě zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, resp. ve znění účinném k datu uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“).

Podle § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který nahradil s účinností od 1. 1. 2014 starý občanský zákoník a v oblasti soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) *„řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“* a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a *„vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí činnosti tohoto zákona“* řídí dosavadními právními předpisy. Nový občanský zákoník účinný v době rozhodování finančního arbitra tak potvrzuje, že se pro případ Pojistné smlouvy uzavřené za účinnosti zákona o pojistné smlouvě použije právě zákon o pojistné smlouvě, ve znění účinném v době uzavření Pojistných smluv, a subsidiárně starý občanský zákoník.

Poskytování investičního životního pojištění se řídí zvláštní úpravou obsaženou v zákoně o pojišťovnictví a v jiných zákonech z oblasti pojištění, které vylučují aplikaci zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Instituce při nabízení či poskytování investičního životního pojištění neposkytuje investiční služby ve smyslu zákona o podnikání na kapitálovém trhu a není tedy vázána povinnostmi v tomto zákoně stanovenými.

8.3. Rozhodná smluvní úprava a obsah Pojistné smlouvy

Návrhy smluv 1 až 7 v části nad prohlášením pojistníka obsahují prohlášení, že *„[s]joučástí tohoto návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění jsou i příslušné Zvláštní pojistné podmínky označené (s rukou dopsaným textem – pozn. finančního arbitra) OZP 4.0. ve formě přílohy“*. Návrhy smluv 8 až 10 v části nad prohlášením pojistníka obsahují prohlášení, že *„[s]joučástí tohoto návrhu na uzavření pojistné smlouvy o životním pojištění jsou i příslušné Zvláštní pojistné podmínky vydané pod č. (s rukou dopsaným textem – pozn. finančního arbitra) OZP 4.0. ve formě přílohy“*. V článku 1. odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek si pak strany sporu sjednaly, že *„[t]oto pojištění se dále řídí Všeobecnými pojistnými podmínkami pro životní pojištění a připojištění k němu (...) a příslušnými ustanoveními zákona o pojistné smlouvě, podpůrně pak občanského zákoníku“*.

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí právních vztahů založených Pojistnými smlouvami nestaly Návrhy smluv, Všeobecné pojistné podmínky a Zvláštní pojistné podmínky.

Ze Zvláštních pojistných podmínek finanční arbitr zjistil, že si Navrhovatel a Instituce sjednali

- a) v čl. 11 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek, že „[z] každé splátky běžného pojistného je před převedením pojistného na podíly odečtena částka stanovená pojistitelem (tzv. inkasní poplatek)“;
- b) v čl. 11 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek, že „[č]ást běžného pojistného placeného pojistníkem (určená alokačním procentem podle odst. 3 tohoto článku) bude po odpočtu inkasního poplatku převedena na podíly jednotlivých programů investování, a to ve sjednaném poměru uvedeném na pojistce“;
- c) v čl. 11 odst. 3 Zvláštních pojistných podmínek, že „[a]lokační procento pro běžné pojistné je v jednotlivých pojistných letech stanoveno takto:
 - 20 % každé splátky běžného pojistného za první pojistný rok po odpočtu inkasního poplatku bude převedeno na podíly jednotlivých programů investování;
 - 90 % každé splátky běžného pojistného za druhý pojistný rok po odpočtu inkasního poplatku bude převedeno na podíly jednotlivých programů investování;
 - nejméně 97 % každé splátky běžného pojistného za třetí a následující pojistné roky po odpočtu inkasního poplatku bude převedeno na podíly jednotlivých programů investování; toto procento bude zvýšeno až o dva (2) procentní body, pokud výše běžného pojistného na počátku pojištění přesáhne limity stanovené pojistitelem k tomuto datu“;
- d) v článku 2 Zvláštních pojistných podmínek, že Programem investování je „[i]nterní program investování ustanovený výlučně pro účely investičního životního pojištění, který se řídí ustanoveními článků 26 až 29 těchto ZPP“;
- e) v článku 2 Zvláštních pojistných podmínek, že podílem je „[p]oměrný díl programu investování definovaný pro účely tohoto pojištění“;
- f) v článku 2 Zvláštních pojistných podmínek, že podílový účet je „[i]ndividuální pomyslný účet spravovaný pojistitelem ke každé pojistné smlouvě, na nějž se připisují podíly jednotlivých programů investování vytvořené na základě zaplaceného běžného, dodatečného běžného a mimořádného pojistného“;
- g) v čl. 4 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek, že „[v]ýše pojistného plnění pro případ smrti je rovna sjednané pojistné částce snížené o dlužné splátky běžného a dodatečného běžného pojistného, nebo hodnotě podílů připsaných na podílovém účtu vytvořených na základě zaplaceného běžného a dodatečného běžného pojistného stanovené ke dni doručení oznámení pojistné události, a to vždy té částce, která je vyšší“;
- h) v čl. 8 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]ojistník je povinen platit běžné pojistné ve výši a způsobem sjednaným v pojistné smlouvě“;
- i) v čl. 8 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek, že „[b]ěžné pojistné se platí za roční pojistná období. První pojistné období začíná v den počátku pojištění. Běžné pojistné může být placeno v roční splátce nebo v pololetních, čtvrtletních či měsíčních splátkách“;
- j) v čl. 13 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]ojistitel odečte každý měsíc z podílového účtu část podílů vytvořených na základě zaplaceného běžného pojistného. Hodnota takto odečítaných podílů odpovídá částce na úhradu administrativních nákladů stanovené pojistitelem (tzv. administrativní poplatek)“;
- k) v čl. 13 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]ojistitel odečte každý měsíc z podílového účtu část podílů vytvořených na základě zaplaceného běžného a dodatečného běžného pojistného. Hodnota takto odečítaných podílů odpovídá částce na úhradu rizika spojeného se životním pojištěním na následující měsíc, která je stanovena pojistitelem podle pojistně-matematických zásad“;
- l) v čl. 15 odst. 4 Zvláštních pojistných podmínek, že „[v]ýše odkupného z podílů připsaných na podílovém účtu na základě zaplaceného mimořádného pojistného je

- rovna hodnotě těchto podílů ke dni rušení podílů snížené v prvních pěti (5) letech od data zaplacení mimořádného pojistného o srážku (tzv. stornovací poplatek);
- m) v čl. 28 odst. 4 Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]ojistitel je oprávněn odečíst od aktiv, k nimž je program investování vztažen, všechny náklady, srážky a jiné poplatky přímo spojené se spravováním programu investování, včetně výdajů na pořízení, prodej, oceňování a správu těchto aktiv“;
 - n) v čl. 28 odst. 5 Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]ojistitel je oprávněn odečíst od aktiv, k nimž je program investování vztažen, všechny daňové srážky spojené s těmito aktivy a jiné srážky spojené s programem investování, které pojistitel uzná skutečným nebo potencionálním závazkem těchto aktiv, a úroky z výpůjček v souvislosti s programem investování“;
 - o) v čl. 28 odst. 6 Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]ojistitel je oprávněn odečíst od aktiv, k nimž je program investování vztažen, částku související se správou aktiv stanovenou pojistitelem (tzv. poplatek za správu aktiv). Výše poplatku za správu aktiv nepřesáhne 2 % ročně z hodnoty těchto aktiv. Tento poplatek je odečítán po částech, a to při každém oceňování“;
 - p) v čl. 29 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek, že „[n]ákupní a prodejní cena podílů jednotlivých programů investování je stanovována pojistitelem každý oceňovací den. Rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou podílů činí 5 % z nákupní ceny podílů“.

8.4. Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že:

- a) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 1 Pojistnou smlouvu 1 s pojistnou částkou 216.000,- Kč a ročním pojistným 12.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 72.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 53.645,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 8.047,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 45.598,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 31. 12. 2010;
- b) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 2 Pojistnou smlouvu 2 s pojistnou částkou 216.000,- Kč a ročním pojistným 12.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 72.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 54.248,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 8.138,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 46.110,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 22. 12. 2010;
- c) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 3 Pojistnou smlouvu 3 s pojistnou částkou 216.000,- Kč a ročním pojistným 12.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 72.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 53.722,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 8.059,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 45.663,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 16. 2. 2011;
- d) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 4 Pojistnou smlouvu 4 s pojistnou částkou 216.000,- Kč a ročním pojistným 12.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 72.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 53.893,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 6.285,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 47.608,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 16. 2. 2011;
- e) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 5 Pojistnou smlouvu 5 s pojistnou částkou 144.000,- Kč a ročním pojistným 8.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 48.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 34.572,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 5.186,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 29.386,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 25. 3. 2011;

- f) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 6 Pojistnou smlouvu 6 s pojistnou částkou 144.000,- Kč a ročním pojistným 8.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 48.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 34.552,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 5.183,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 29.369,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 20. 4. 2011;
- g) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 7 Pojistnou smlouvu 7 s pojistnou částkou 144.000,- Kč a ročním pojistným 8.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 48.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 34.572,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 5.186,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 29.386,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 25. 3. 2011;
- h) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 8 Pojistnou smlouvu 8 s pojistnou částkou 144.000,- Kč a ročním pojistným 8.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 40.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 27.538,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 4.131,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 23.407,- Kč. Poslední pojistné bylo připsáno na účet Instituce dne 7. 12. 2010;
- i) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 9 Pojistnou smlouvu 9 s pojistnou částkou 144.000,- Kč a ročním pojistným 8.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 40.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 27.506,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 4.126,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 23.380,- Kč. Poslední pojistné zaplacené na Pojistnou smlouvu 9 bylo připsáno na účet Instituce dne 11. 3. 2011;
- j) Navrhovatel uzavřel s Institucí na základě Návrhu smlouvy 10 Pojistnou smlouvu 10 s pojistnou částkou 144.000,- Kč a ročním pojistným 8.000,- Kč. Instituce obdržela pojistné v celkové výši 40.000,- Kč a po skončení smlouvy Navrhovateli vyčíslila odkupné ve výši 27.534,- Kč, které snížila o daň z příjmu ve výši 4.131,- Kč, celkem tedy Instituce Navrhovateli vyplatila 23.403,- Kč. Poslední pojistné zaplacené na Pojistnou smlouvu 10 bylo připsáno na účet Instituce dne 13. 12. 2010;
- k) Navrhovatel tedy v období od 10. 11. 2005 do 10. 12. 2006 uzavřel s Institucí deset téměř totožných smluv investičního životního pojištění, které se odlišují pouze sjednanou pojistnou částkou a výší ročního pojistného. Pojistnou dobu Navrhovatel s Institucí sjednal do výročí následujícího po dosažení 60 let věku pojištěného s možností automatického prodloužení;
- l) všechny Návrhy smluv a předmluvní dokumenty podepsala s Navrhovatelem ■. Finanční arbitr z rejstříku vedeného Českou národní bankou zjistil, že jak ■, tak ■ (se kterou Navrhovatel podle svého tvrzení vedl veškerá jednání) v době uzavírání smluv působily v pozici výhradních pojišťovacích agentů pro Instituci s datem registrace k 4. 4. 2005. Obě zprostředkovatelky tedy měly odbornou způsobilost zprostředkovávat uzavření smluv životního pojištění pro Instituci;
- m) Instituce se v Pojistných smlouvách zavázala vyplatit obmyšlenému buď pojistné plnění ve výši sjednané pojistné částky snížené o nezaplacené běžné a dodatečné běžné pojistné, nebo pojistné plnění ve výši hodnoty podílů připsaných na podílovém účtu a vytvořených na základě zaplacení běžného a dodatečného běžného pojistného stanovené ke dni doručení oznámení pojistné události, a to vždy to pojistné plnění, které je vyšší;
- n) v souladu s článkem 7 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek Instituce pojistnou částku garantuje nejdéle po dobu deseti let od počátku pojištění. Pro případ, že se pojištěný dožije konce pojištění, zavázala se Instituce vyplatit pojištěnému pojistné plnění, které je rovno hodnotě podílů (připsaných na podílovém účtu) stanovené v den konce pojištění;
- o) Navrhovatel Pojistné smlouvy předčasně ukončil k 29. 3. 2012.

8.5. Námitka jednání v omylu, platnost Pojistné smlouvy

Protože Navrhovatel v návrhu tvrdí, že ho Instituce nedostatečně informovala o poplatkové struktuře včetně poplatku za uzavření Pojistných smluv, posoudil finanční arbitr celkovou nákladovost Pojistných smluv, resp. platnost jednotlivých ujednání o poplatcích spojených s Pojistnými smlouvami a způsob jejich vyjádření. V této souvislosti odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1993/2010, že „*[k] důvodům absolutní neplatnosti právního úkonu soud přihlíží z úřední povinnosti jen tehdy, jsou-li z takového právního úkonu bez dalšího patrný (jako např. jde-li o právní úkon neurčitý nebo nesrozumitelný). Jinak je zkoumá (může zkoumat) jen na základě konkrétních tvrzení*“ (popřípadě v dalších rozhodnutích Nejvyššího soudu, například ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 29 Cdo 4043/2011, nebo ze dne 8. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 752/99).

Finanční arbitr zjistil, že poplatková struktura Pojistných smluv je popsána ve Zvláštních pojistných podmínkách.

Pokud se jedná o tzv. inkasní poplatek, administrativní poplatek, částku potřebnou na úhradu rizika spojeného se životním pojištěním a náklady, srážky a jiné poplatky odečítané od aktiv podle čl. 28 odst. 4 a 5 Zvláštních pojistných podmínek (dále jen „Poplatky“), Zvláštní pojistné podmínky neobsahují jejich konkrétní výši ani způsob jejich výpočtu. Finanční arbitr zjistil, že konkrétní výši Poplatků obsahují Sazebníky.

Podle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě platí, že „*[s]oučástí pojistné smlouvy jsou pojistné podmínky vydané pojistitelem, nejsou-li uvedeny přímo v pojistné smlouvě. Pojistník s nimi musí být před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen, s výjimkou § 23 odst. 4, a bez jeho souhlasu nelze tyto pojistné podmínky měnit.*“

Pojistné smlouvy obecně tvoří dvě části, a to část individuální, jež se bude měnit v závislosti na konkrétní situaci (jméno a příjmení pojistníka, výše pojistného, pojistné částky, pojistné doby, apod.), a dále část, která bude stejná pro všechny zájemce o uzavření smluvního vztahu s Institucí.

Sazebníky odpovídají svou povahou pojistným podmínkám, a proto je třeba posoudit, zda a na základě jakého smluvního ujednání se Sazebníky skutečně staly součástí Pojistných smluv. Zcela jistě nelze na jedné straně tvrdit, že Sazebníky jsou závaznou součástí Pojistných smluv, na jejichž základě je Navrhovatel povinen hradit poplatky, a současně tvrdit, že by měly být Sazebníky něčím jiným než součástí pojistných podmínek, tedy jakousi třetí částí Pojistných smluv, na kterou však nedopadají žádná pravidla a s jejich obsahem Instituce nemusela Navrhovatele před podpisem Pojistných smluv prokazatelně seznámit.

Jak vyplývá z výše citovaného § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě, Sazebníky nemohou být platnou součástí Pojistných smluv, když ty na ně v žádné své části neodkazují a ani nezmiňují, jakým způsobem se s nimi (a tedy i s Poplatky) Navrhovatel může seznámit.

Instituce v řízení neprokázala (a ani netvrdila), že byly Sazebníky připojeny k Pojistným smlouvám, Navrhovateli byl jejich obsah sdělen nebo s nimi Navrhovatele před uzavřením Pojistných smluv jinak seznámila a pouze konstatovala, že Sazebníky byly vždy dostupné na internetových stránkách Instituce a dále na vyžádání klientů.

Instituce tedy účtovala Navrhovateli Poplatky neoprávněně, protože si je s Navrhovatelem nesjednala.

Ujednání čl. 11 odst. 1, 13 odst. 1 a 2, 28 odst. 4 a 5 Zvláštních pojistných podmínek jsou tak ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, podle kterého platí, že „*[p]rávní úkon*

musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný, neplatná pro neurčitost.

Výše uvedené závěry finančního arbitra jsou i v souladu s § 56 odst. 3 písm. g) starého občanského zákoníku, že *„nepřípustná jsou zejména smluvní ujednání, která zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy“*.

Navrhovatel dále v řízení namítal neplatnost poplatku za uzavření Pojistných smluv, který je upraven zejména článkem 11 odst. 2 a 3 Zvláštních pojistných podmínek (dále jen „Alokační poplatek“).

Při posuzování platnosti ujednání, která obsahují spotřebitelské smlouvy, zejména jedná-li se o tzv. formulářovou smlouvu, tj. smlouvu uzavřenou adhezním způsobem (jakými jsou i Pojistné smlouvy), je zapotřebí uplatnit mj. i zásadu poctivosti v právních vztazích, k čemuž finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, že *„[v] praxi se zásada poctivosti projevuje mimo jiné tím, že text spotřebitelské smlouvy, obzvláště jedná-li se o smlouvu formulářovou, má být pro průměrného spotřebitele dostatečně čitelný, přehledný a logicky uspořádaný. Například smluvní ujednání musí mít dostatečnou velikost písma, nesmějí být ve výrazně menší velikosti, než okolní text, nesmějí být umístěna v oddílech, které vzbuzují dojem nepodstatného charakteru. Uvedená zásada poctivosti dopadá i na aplikaci všeobecných obchodních podmínek“*.

Jak Ústavní soud rovněž vysvětlil *„[p]rincip autonomie vůle a princip rovnosti je doplňován a korigován principem ekvity či spravedlnosti. Zcela jasně je to patrné na ustanovení § 56 odst. 1 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Zde uvedený pojem "dobrá víra" (dále též "zásada poctivosti") je nutno vykládat v jeho objektivním slova smyslu, tudíž se blíží pojetí "dobrých mravů", případně pojetí "poctivého obchodního styku" a v pojetí nového občanského zákoníku je tento pojem obsažen v imperativu "každý má povinnost jednat v právním styku poctivě" (srov. § 6 NOZ a důvodovou zprávu k tomuto ustanovení)“*.

Aby Navrhovatel zjistil, jakým způsobem je naloženo s jím zaplaceným pojistným podle článku 8 a násl. Zvláštních pojistných podmínek, jaká část zaplaceného pojistného se použije pro tvorbu podílů na účtu a co vlastně tvoří základ pojistného plnění pro případ pojistné události, potřebuje detailně pochopit ujednání nacházející se v různých částech Zvláštních pojistných podmínek, zejména v čl. 2, 4, 8, 11, 13, 28 a 29.

Podstatnou podmínkou pro určení výše, v jaké bude Instituce pro případ pojistné události plnit, je mj. i zjištění, jakým způsobem se zaplacené pojistné alokuje do jednotlivých programů investování. V článku 11 odst. 2 a 3 Zvláštních pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce sjednali, že Instituce v prvním roce trvání pojištění alokuje (po odečtu inkasního poplatku) pouze 20 % zaplaceného pojistného, ve druhém roce 90 % zaplaceného pojistného a od třetího roku nejméně 97 % pojistného. V této souvislosti finanční arbitr opakovaně poukazuje na své závěry výše ohledně neplatnosti inkasního poplatku, vzhledem k čemuž neměl Navrhovatel v první řadě možnost s jistotou určit, kolik z jím zaplaceného pojistného je do programu investování skutečně alokováno.

I kdyby však finanční arbitr od tohoto odhlédl, z výše citovaných ujednání Pojistných smluv je zřejmé, že zbývající část (80 %, 10 %, resp. maximálně 3 %) zaplaceného pojistného se do programů investování nealokuje, když žádné smluvní ujednání neurčuje, jak Instituce s nealokovanou částí zaplaceného pojistného naloží. Z vyjádření Instituce finanční arbitr zjistil, že si Instituce tuto část ponechává a jedná se tak vlastně o další poplatek spojený

s Pojistnými smlouvami, ačkoliv tak není vůbec označen. Instituce tak za použití alokačního procenta nepřímo odečítá významnou část pojistného zaplaceného Navrhovatelem a ve výsledku výrazně snižuje pohledávku Navrhovatele za Institucí, která odpovídá pojistnému plnění při pojistné události, případně odkupnému při předčasném ukončení Pojistných smluv.

Pojistné smlouvy tak na jedné straně jasně pojmenovávají některé částky strhávané k tíži Navrhovatele jako poplatky a tyto poplatky vyjmenovávají (srov. např. čl. 11 odst. 1, čl. 13 odst. 1 a 2, čl. 15 odst. 4, čl. 28 odst. 6 Zvláštních pojistných podmínek), na straně druhé pak ten nejzásadnější poplatek jako poplatek vůbec nenazývá a nechává na Navrhovateli, aby ho důkladným studiem řady dalších, na sebe přímo nenavazujících smluvních ujednání, složitě odhaloval sám.

Takto koncipovaná poplatková struktura Pojistných smluv je potom krajně nepřehledná a matoucí nejen pro průměrného spotřebitele, který zcela pochopitelně a oprávněně očekává, že když Instituce označuje některé strhávané částky jako poplatky (v posuzovaném případě navíc nikoli na jednom místě Pojistných smluv), budou takto označeny veškeré poplatky, ale objektivně nevyhovuje ani požadavku na logické uspořádání a přehlednost, jak vyžaduje Ústavní soud ve výše citovaném nálezu.

Pokud tedy Instituce jako tvůrce smluvní dokumentace včlenila do pojistných podmínek nepřehledná, logicky neuspořádaná a neurčitá ujednání týkající se Alokačního poplatku, jednala ve vztahu k Navrhovateli nepoctivě a ujednání o Alokačním poplatku jsou neplatná pro rozpor se zákonem, resp. se zásadou poctivosti.

Soukromoprávní povinnosti Instituce jako pojistitele seznámit Navrhovatele jako pojistníka řádně se všemi poplatky pak odpovídá i veřejnoprávní úprava, kdy například nelze ignorovat ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu v otázce seznamování spotřebitelů s cenami výrobků a služeb podle zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“). V této souvislosti dospěl Městský soud v Praze v rozhodnutí ze dne 2. 3. 2006, sp. zn. 11 Ca 203/2005 (publ. pod č. 898/2006 Sb. NSS) k závěru, podle něž musí jít při výkladu ustanovení § 12 zákona o ochraně spotřebitele o takové informace, které jsou zákazníkovi (spotřebiteli) přístupné okamžitě bez toho, že by byl zákazník nucen činit jakýkoliv úkon směřující ke zjištění ceny zcela konkrétního výrobku. S tímto odůvodněním se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud, srov. například rozhodnutí ze dne 22. června 2011, sp. zn. 1 As 59/2011, když finanční arbitr je přesvědčen, že vzhledem k účelu tohoto zákonného ustanovení a neexistenci žádné zákonné výjimky pro pojistné smlouvy je na místě aplikovat přiměřeně tento výklad i ve vztahu k poskytování služeb Institucí.

Protože však finanční arbitr dovodil neplatnost ujednání o Poplaccích a Alokačním poplatku přímo ze soukromoprávní normy, nezabýval se dále z důvodu procesní hospodárnosti posouzením porušení povinností Instituce podle převážně veřejnoprávního zákona o ochraně spotřebitele a případných dopadů do vzájemných práv mezi Navrhovatelem a Institucí (byť i porušení veřejného práva může vést v soukromoprávní rovině až k neplatnosti smlouvy, viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 32 Odo 314/2003, podle něhož mj. platí, že „[s] ohledem na smysl a účel zákona je třeba posoudit, zda postačí uplatnění zákonem předvídaných veřejnoprávních sankcí (správní tresty - pokuty, odnětí oprávnění), nebo zda smysl a účel zákona žádá, aby předmětná smlouva byla považována za neplatnou“).

Pokud se jedná o otázku oddělitelnosti neplatných částí Pojistných smluv od jejich zbytku, podle § 41 starého občanského zákoníku platí, že „[v]ztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu“. Oddělitelnost neplatné části od ostatního obsahu právního úkonu je třeba

vždy dovodit výkladem z projevu vůle účastníků právního úkonu, z povahy právního úkonu, popřípadě z okolností, za nichž k němu došlo, jakož i z účelu, který jednající právním úkonem sledovali.

Protože finanční arbitr zjistil, že neplatné jsou téměř všechny poplatky spojené s Pojistnými smlouvami, tj. Alokační poplatek, který v zásadě slouží jako počáteční náklady, rizikové pojistné, které je cenou za poskytnutou pojistnou ochranu, inkasní a administrativní poplatek, které představují úhradu administrativních nákladů instituce, a další náklady, srážky a jiné poplatky odečítané z aktiv, nepovažuje částečnou neplatnost Pojistných smluv za možnou a uzavírá, že Pojistné smlouvy jsou neplatné jako celek.

Vzhledem k tomu, že finanční arbitr dospěl k závěru o absolutní neplatnosti Pojistných smluv, nezabýval se dále námitkami Navrhovatele ohledně uvedení v omyl o vlastnostech produktu investičního životního pojištění, tedy relativní neplatností Pojistných smluv.

8.6. Námitka promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Pokud je nárok Navrhovatele uplatněný v řízení před finančním arbitrem promlčený (to samé platí i o řízení před soudem), tedy uplynula-li promlčecí doba, aniž by se Navrhovatel po Instituci v této době domáhal vydání bezdůvodného obohacení, nemohl by finanční arbitr uplatněný nárok Navrhovateli přiznat, i kdyby byl oprávněný.

Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují „*všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona*“.

Zákon o pojistné smlouvě obsahoval speciální úpravu promlčení pouze ve vztahu k právu na plnění z pojištění (srov. § 8 zákona o pojistné smlouvě: „*[p]rávo na plnění z pojištění se promlčí nejpozději za 3 roky, a jedná-li se o životní pojištění (§ 54), za 10 let; promlčecí doba práva na pojistné plnění počíná běžet za 1 rok po vzniku pojistné události. To platí i v případě, kdy poškozenému vznikl přímý nárok na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný žádá na pojistiteli úhradu částky, kterou poskytl poškozenému jako náhradu škody, za kterou poškozenému odpovídá.*“).

Obecnou právní úpravu promlčení práv upravoval starý občanský zákoník v § 100 a násl., tato ustanovení se proto použijí i na posouzení promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení z neplatných Pojistných smluv.

Vznést námitku promlčení, která přispívá právní jistotě, je právem každého účastníka smluvního vztahu. Ústavní soud v usnesení ze dne 4. 7. 2002, sp. zn. III. ÚS 21/02 vysvětlil, že „*[ú]čelem promlčení je jednak stimulovat subjekty k včasnému vykonání subjektivních občanských práv (pohledávek), jednak čelit tomu, aby dlužníci nebyli ohledně svých povinností vystaveni po časově neurčitou dobu donucujícimu zákroku (tzv. vynutitelnosti) ze strany soudů. Tím institut promlčení v souladu s požadavkem právní jistoty brání existenci dlouhotrvajících občanských subjektivních práv a jim odpovídajících povinností, které jsou – zejména pokud jde o jejich dokazování po uplynutí delší doby – vždy spjaty s určitou sporností. Lze tedy říci, že povinnému subjektu je poskytnuta námitka promlčení jako účinná možnost ochrany před výše uvedenými negativními dopady dlouhotrvajících občanských subjektivních práv. Je pak na úvaze tohoto povinného subjektu, zda námitku promlčení uplatní či nikoliv. Současně je třeba připomenout, že občanský zákoník zdůrazňuje i vlastní přičinění subjektů pro ochranu svých práv a požaduje, aby především ony samy sledovaly svá subjektivní práva a činily takové kroky, aby nedocházelo k jejich ohrožování a poškozování. Ústavní soud současně považuje za nezbytné zdůraznit, že institut promlčení patří k těm zásadním a závažným institutům občanského práva hmotného, ale i právního*“.

řádu jako celku, že nelze do jeho výkladu zasahovat ať již extenzivně, či restriktivně aplikací dalších obecných institutů právního řádu, tj. i aplikací obecných zásad“.

Starý občanský zákoník současně připouští, že soudní ochranu je možné odmítnout, resp. vyloučit možnost domáhat se promlčení konkrétního nároku za předpokladu, že by z okolností konkrétního sporu vyplývalo, že by taková námitka byla v rozporu s dobrými mravy.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, dovedl, že pokud by „výkon práva namítat promlčení uplatněného nároku byl toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právního vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou by pro něj zůstalo vedlejší a z hlediska jednatelství by bylo bez významu, jednalo by se sice o výkon práva, který je formálně se zákonem v souladu, avšak šlo by o výraz zneužití tohoto subjektivního práva (označované rovněž jako šikana) na úkor druhého účastníka, a tedy o výkon v rozporu s dobrými mravy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 11/2000 pod pořadovým číslem 126, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99). Uplatnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“. Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 25 Cdo 960/2014, současně doplnil, že „[r]ozpor uplatnění námítky promlčení s dobrými mravy nelze dovozovat z okolností a důvodů spojených pouze se vznikem práva, ale z okolností, za nichž byla tato námitka vznesena“.

Finanční arbitr nezjistil, že by uzavření Pojistných smluv, resp. práv a povinností z nich vyplývajících, nebylo výsledkem souhlasného projevu vůle stran sporu, kdy Navrhovatel v rámci formulářového návrhu volil v rámci možností nabízených Institucí. Ze shromážděných podkladů současně vyplývá, že se Navrhovatel i Instituce v průběhu trvání závazkového vztahu z Pojistných smluv chovali tak, jako by byly platné.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu České Republiky v rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že „[d]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým“.

Podle § 100 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že „[p]rávo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 až 110). K promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat“. Dále platí, že se „[p]romlčují ... všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického. Tím není dotčeno ustanovení § 105. Zástavní práva se nepromlčují dříve, než zajištěná pohledávka“ a „[n]epromlčují se rovněž práva z vkladů na vkladních knížkách nebo

na jiných formách vkladů a běžných účtech, pokud vkladový vztah trvá“ (srov. § 100 odst. 2 a 3 starého občanského zákoníku).

Podle § 451 odst. 2 starého občanského zákoníku je bezdůvodným obohacením majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů. Podle § 451 odst. 1 starého občanského zákoníku musí ten, kdo se na úkor druhého bezdůvodně obohatil, obohacení vydat. Podle § 457 starého občanského zákoníku, *„[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal“*. Speciální promlčecí doby pro promlčení práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení stanoví § 107 odst. 1 a 2 starého občanského zákoníku.

Podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku *„[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil“*; jedná se o tzv. subjektivní lhůtu, neboť její běh je závislý na vědomosti dotčené osoby o tom, že se na její úkor jiný obohatil. Podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku *„[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo“*; v tomto případě se jedná o tzv. objektivní lhůtu, která není závislá na vědomosti dotčené osoby o bezdůvodném obohacení.

Bez důvodné obohacení na straně Instituce představuje pojistné zaplacené po dobu trvání Pojistných smluv. Instituce v řízení namítla promlčení nároku Navrhovatele na vrácení bezdůvodného obohacení před 27. 6. 2011, jelikož k případnému bezdůvodnému obohacení Instituce z důvodu zaplaceného běžného pojistného by došlo vždy, když bylo toto pojistné připsáno na účet Instituce a od té chvíle by také běžela tříletá promlčecí lhůta na vydání bezdůvodného obohacení. Promlčecí doba běží pro jednotlivé zaplacené pojistné zvlášť, takže nejpozději se promlčuje poslední Institutou přijaté pojistné, srov. například závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 33 Cdo 466/2014, podle nichž *„[p]ři postupném pokračujícím získávání majetkového prospěchu (hodnot) se z hlediska promlčení považují za samostatné nároky na vydání plnění z bezdůvodného obohacení nároky, které vznikly ze samostatných oddělitelných případů bezdůvodného obohacení, i když jde o stejné subjekty a stejné skutkové podstaty bezdůvodného obohacení. K uplatnění každého takového práva na plnění z bezdůvodného obohacení začínají běžet objektivní i subjektivní promlčecí doby zvlášť“*.

Finanční arbitr současně odkazuje na závěry Nejvyššího soudu například v rozhodnutí ze dne 11. 12. 2008, sp. zn. 33 Odo 1136/2006, že *„[u] práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je stanovena dvojnásobná kombinovaná promlčecí doba, a to subjektivní, která je dvouletá, a objektivní tříletá, resp. desetiletá. Jejich počátek je stanoven odlišně a jejich vzájemný vztah je takový, že jsou na sobě nezávislé co do svého běhu, jeho počátku i konce. Skončí-li běh některé z nich, právo se promlčí bez ohledu na druhou promlčecí dobu (je-li vznesena námitka promlčení)“*.

Pro vzájemný vztah objektivní a subjektivní promlčecí doby tedy platí, že uplynutím jedné z nich se právo promlčí i přes to, že by běžela druhá promlčecí doba.

K počátku běhu objektivní promlčecí doby odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 11. 12. 2008, sp. zn. 33 Odo 1136/2006, že *„[p]ro stanovení počátku běhu objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 odst. 2 obč. zák. je rozhodující okamžik, kdy bezdůvodné obohacení skutečně (fakticky) vzniklo; jinak řečeno, aby bylo možno uvažovat o promlčení práva, musí toto právo nejprve vzniknout. Okamžikem, od kterého se počátek běhu objektivní promlčecí doby odvíjí, je tedy okamžik vzniku odpovědnostního vztahu z bezdůvodného obohacení, a to bez zřetele na to, zda oprávněný subjekt o svém právu na vydání plnění z bezdůvodného obohacení věděl či nikoli“*.

Předpokladem stanovení počátku objektivní promlčecí doby je v první řadě kladná odpověď na otázku, zda bezdůvodné obohacení vzniklo, a na ni navazující závěr, kdy se tak stalo“.

Finanční arbitr z předložených podkladů zjistil, že Navrhovatel (příp. jeho zaměstnavatel) uhradil poslední pojistné před uvedením Pojistných smluv do splaceného stavu (tedy bez placení pojistného) v období od 7. 12. 2010 do 20. 4. 2011. Právo Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého na straně Instituce z důvodu neplatných Pojistných smluv je tedy zcela promlčeno v tříleté promlčecí době, když finanční arbitr nezjistil takové okolnosti, které by odůvodňovaly použití desetileté objektivní promlčecí doby.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení uplatněného nároku Navrhovatele na vrácení bezdůvodného obohacení v objektivní lhůtě došlo výlučně vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, natož pak, aby některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření možnosti uplatnit námitku promlčení pro rozpor s dobrými mravy. Naopak, Navrhovatel se nedomáhal svých práv před marným uplynutím promlčecí doby, tedy dříve, než podal návrhy k finančnímu arbitrovi, ačkoliv měl dostatek informací k podání žaloby k soudu, případně návrhu k finančnímu arbitrovi. K marnému uplynutí lhůty tedy došlo nečinností na straně Navrhovatele, kterou nezpůsobila Instituce.

Vzhledem k tomu, že Pojistné smlouvy jsou absolutně neplatné a veškeré pojistné na ně zaplacené představuje bezdůvodné obohacení, finanční arbitr se nezabýval ani porušením dalších povinností ze strany Instituce a alternativním petitum Navrhovatele.

9. K výroku nálezů

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že Instituce neměla právo účtovat k tíži Navrhovatele Poplatky a Alokační poplatek, když Sazebníky se nestaly ve smyslu § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě platnou součástí Pojistných smluv a když ujednání čl. 11 odst. 1, 13 odst. 1 a 2, 28 odst. 4 a 5 Zvláštních pojistných podmínek jsou neplatná (podle § 37 odst. 1 a § 55 odst. 2 v návaznosti na § 56 odst. 3 písm. g) starého občanského zákoníku).

Neplatná ujednání současně nelze ve smyslu ustanovení § 41 starého občanského zákoníku oddělit od ostatního obsahu Pojistných smluv, protože představují jejich podstatnou součást.

Námitku Instituce na promlčení práva Navrhovatele posoudil finanční arbitr jako důvodnou, když námitku Navrhovatele, že ji Instituce vznesla v rozporu s dobrými mravy, nepřipustil.

Vzhledem k tomu, že veškeré bezdůvodné obohacení na straně Instituce je promlčeno v tříleté promlčecí době, nemůže finanční arbitr Navrhovateli žádný nárok přiznat, z tohoto důvodu ve výroku tohoto nálezů návrh Navrhovatele zamítl.

Poučení:

Proti tomuto nálezů lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka ■
Instituce – datová schránka phuzktz

